

OĞLUMA MEKTUP

İBNU'L CEVZİ

Beyan Yayınları/676

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla,

En büyük atamızı topraktan yaratan; aşiret ve ırkları birbirine yakınlaştırarak güçlendiren, bizlere ilim ve irfan aracılığıyla doğruyu bahşeden, çocukluğumuzda bizi güzel ahlakla terbiye eden, gençliğimizde bizi koruyan ve bizleri, bol sevap elde etmemize vasıta olacaklarını umduğumuz bir zürriyetle rızıklandıran Allah'a hamdolsun.

“Rabbim! Beni namaza devam eden bir kimse eyle. Soyumdan da böyle kimseler yarat. Rabbimiz! Duamı kabul eyle. Rabbimiz! Hesap görülecek günde, beni, ana babamı ve inananları bağışla.” (İbrahim: 40-41)

Allah, **“Ancak iman edip de salih amel işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye edenler ziyanda değıllerdir.”** (Asr: 3) Ve **“O halde, eğer öğüt fayda verirse, öğüt ver.”** (A'la: 9) buyurmuştur. Güç ve kuvvet, ancak en yüce ve çok azametli olan Allah'a mahsustur.

Düşünmenin ve Akli Kullanmanın Zorunluluğı

Ey oğul, bil ki, âdemoğlu ancak aklın gerekliliklerini yerine getirdiğı zaman, diğer canlılardan ayrılabilir. Öyleyse aklını çalıştır. Düşünceni aktif kıl. Nefsini arındır. Sorumlu bir varlık olduğunun bilincinde olarak her şeyi deliliyle öğren. Yine bil ki, yerine getirmek için istekli olman gereken sorumlulukların var. İki melek, kelimelerini ve bakışlarını tek tek kaydediyor. Eceline doğru attığın adımlar ve dünyadaki oyalanma süren az, kabirdeki esaretin uzun, heva ve hevesi tercihten dolayı çektiğın azap ise çok acı vericidir. Öyleyse, nerede dünyanın lezzeti? Artık o lezzet gitti ve geride sadece bir pişmanlık bıraktı. Nefsin şehveti nerede? Kaç kez başını eğdirdin ve ayağın kaydırdın?

Mutlu kimse, ancak hevasına karşı çıktığı için mutlu; bedbaht kimse ise ancak dünyasını tercih ettiği için bedbaht oldu. Kralların ve zahitlerin yolundan geçeni dikkate al. Onların elde ettiği lezzet nerede? Yorgunlukları nerede? Salihler için, geriye elde ettikleri bol sevap ve güzel anılma; günahkârlar için ise çirkin bir konum ile cezalandırılma kaldı. Sanki doyan doymadı, acıkan acıkmadı.

Erdemli işler yapmaktan alıkoyan tembellik ne kötü arkadaştır. Rahatlığa olan düşkünlük, geriye elde edilen her zevkin üzerinde gittikçe çoğalan bir pişmanlık miras bırakır. Dikkatli ol, kendin için yorul ve **“farzların edası ile haramlardan kaçınmanın olmazsa olmaz vazifemiz”** olduğunu bil. Ne vakit insan haddi aşarsa, akıbeti ateştir ateş!

Ey oğul bil ki, erdemlerin peşinde koşmak, gayretli kimselerin son muradıdır. Dahası, erdemler kişiye göre değişir. Bazı insanlar erdemleri, dünyada takva ile yaşamak olarak görürken; bazıları ise onu ibadetle meşgul olmak olarak görür. Gerçekte ise tam manasıyla erdemler, ancak ilim ile amel bir araya getirilirse elde edilir. Şayet bu iki değer elde edilirse, sahibini her şeyden münezzeh olan Yaratıcı'yı tanıma seviyesine yükseltir. Onu Allah (c)'un sevgisine, O'nun huzurunda huşu içerisinde olmaya ve O'na özlem duymaya sevk eder. İşte bu, nihai hedeftir. **“Gayret ehli miktarınca gelir büyük işler.”** Her isteyenin dileği olmaz. Her ilim talibi de ilmi elde edemez. Ancak, kulun kendisine bahşedilen tüm yetenekleriyle çaba sarf etmesi gerekir. Allah, kendisine ihtiyaç duyulan ve kendisinden yardım beklenen yegâne mercidir.

Allah'ı Delil ile Bilmek

İlk bakmamız gereken şey, Allahu Teâla'yı delil ile bilmektir. Göğün kaldırılmış, yer yüzünün döşenmiş, başta kendi vücudu olmak üzere yapıların sapasağlam yaratılmış olduğunu gören bir kimsenin, her sanatın bir sanatkârı ve her binanın bir mimarı olması gerektiğini bileceği malumdur. Bir sonraki aşamada kişi, Rasulullah (s)'in doğruluğunun delili hakkında düşünür. Hiç şüphesiz en büyük delil, mahlûkatı, içerisindeki bir sûrenin dahi benzerini getirmesi hususunda çaresizliğe düşüren Kur'an-ı Kerim'dir.

Bir kişi, Yaratıcının varlığı ile elçinin (s) doğruluğu konusunda kesin kanaate ulaştığında, kendisini tamamen şeriata teslim etmesi gerekir. Bunu yapmadığı zaman, itikadında bir sorun var demektir. Daha sonra kişinin, abdest, namaz, -malı varsa- zekât, hac vb. üzerine vacip olan vazifeleri bilmesi gerekir. Kişi, yapması gerekenleri detayları ile bilirse, onları hakkıyla yerine getirmesi mümkün olabilir.

Azimli kişi, erdemlerde yol katetmeli, en yüksek mertebeyi seçebilmek için Kur'an hıfzı, tefsiri, Rasulullah (s)'in hadisi, sireti ile meşgul olmalıdır.

Düzgün bir dile sahip olmak için nahiv bilmek, günlük konuşma diline büyük ölçüde vakıf olmak, ilimlerin anası fıkıhtan haberdar olmak, dile tatlılık kazandıran ve faydasının da daha geniş olmasını sağlayan vaaz yeteneğini edinmek kaçınılmazdır.

Azim ve gayret, ancak tembellik ile zayıflar. Yüksek motivasyon ise değersiz şeylere razı olmaz. Kanıtı ile gördüm ki, gayret âdemoğlu ile birlikte doğmuştur. Motivasyon, ancak terk edildiği için kimi zaman zarar görür. Yine o, ancak harekete geçirildiğinde baskın hâle gelir.

Kendinde bir çaresizlik gördüğün vakit, kullarına nimetler bahşeden Mun'im'den iste. Kendinde bir tembellik gördüğün vakit ise, kullarını başarıya ulaştıran Muvaffık'a sığın. Ancak O'na itaat edersen hayra erişirsin. O'na karşı çıktığında ise, hayrı elinden kaybedersin. O'na yöneldiği halde, her isteğini elde etmeyen kim var? O'ndan yüz çevirdiği halde, fayda elde eden ya da hedeflerine ulaşan kim var?

İhlâs

Ey oğul! Kendine bir sınır içerisinde bak ve onu nasıl koruduğunu gözet. Nitekim gözetilen gözetilir. İhmal, eden ise terkedilir. Hiç şüphesiz bana bahşedilen en büyük nimet, kendi kazanımım ile olmayan; bilakis bana lütfedilen **“terbiye”** nimetidir.

Zamanı Önemsemek ve Buna Gayret Etmek

Ey oğul, kendine dikkat et. Gevşek davrandığın her gün için pişmanlık duy. Kemale erenlere yetişmek için gayretlen. Hâlâ bol vakit var. Tuttuğun dal henüz yaşken onu doğrult. Kaybolup giden saadetini hatırla. Onlar sana nasihat olarak yeter. Tembelliğin lezzeti onunla beraber gitti. Erdemlerin derecelerini kaçırdın. Hâlbuki selef, her bir erdemi kendinde bir araya getirmeyi seviyor, içlerinden bir tanesini kaybettikleri için ağlıyordu.

Ölüme ve Ahirete Hazırlık

İnsanlar dünyaya gelmeden önce dünya hayatını gözlemlediklerinde uzun olduğu düşüncesine sahip olur. Dünyaya geldikten sonra zamanın kısa olduğunun farkına varır ve kabirdeki konaklamanın daha uzun olduğunun farkına varır. Kıyamet gününü düşündüğünde, onun elli bin sene olduğu kanısında bulunur. Cennet’te ya da Cehennem’de yaşamayı düşündüğünde ise onun sonsuz olduğunu bilir.

Ey oğul, fecrin doğuşu sırasında uyanık olmayı sürdür. Uyandığın zaman; **“Bizi öldürdükten sonra dirilten Allah’a hamdolsun, dönüş O’nadır”** de.

Takva Hakkında

Ey oğul, onurunu, dünya arzusunun etkisinden korumaya çalış. Dünya ehli karşısında kendini hor görme. Kanaat et ki, izzetli olası.

Her Hayır Takvanın Islahındadır

Ey oğul, takvayı tam anlamıyla kuşandığın vakit, her hayrı önünde bulursun. Nitekim takvalı kişi, kimseyi aldatmaz. Dinine zarar verecek şeylere maruz kalmaz. Allah’ın sınırlarını gözetilen kişiyi, Allah da gözetir. Hz. Peygamber (s), İbnAbbas (r)’a; **“Allah’ı gözet ki, O da seni gözetsin. Allah ’ı gözet ki, O’nu önünde bulasın”** demiştir.

Ey oğul bil ki, Yunus (as)’ı sıkıntıdan kurtaran şey, onun hayır azığıydı. Allah (c) şöyle buyurdu: **“Eğer o, Allah’ı tesbih edip yüceltenlerden olmasaydı, mutlaka insanların diriltileceği güne kadar balığın karnında kalırdı.”** (Saffat: 143-144)

Hayır azığı olmayan Firavun ise, sıkıntı anında kendisini kurtaracak bir şey bulamadı ve bunun için ona, **“Şimdi mi?! Oysa daha önce isyan etmiş ve bozgunculardan olmuşsun”** (Yunus: 91) denildi. Öyleyse, azığın takvadan olsun ki, etkisini görebilesin. Yine O (c), **“Kim**

kötülüklerden sakınır ve sabrederse, şüphesiz Allah iyilik yapanların mükâfatını zayi etmez” (Yusuf: 90) buyurmuştur.

Ey oğul, bil ki, en tükenmez azık, haramdan yüz çevirmek, dili boş sözden muhafaza etmek, sınırı gözetmek ve nefsin hevası karşısında Allah (c)’u tercih etmektir.

Gayretin Kemale Yükselişi

Gayretini “**olgunluk**” seviyesine yükseltmelisin. Nitekim insanların bir kısmı takva ile bir kısmı ise ilimle meşgul olmuştur. Olgunluğa ulaşan, ilim ile ameli bir araya getiren insanlar nadirdir.

İlim Ancak Amel ile Olur

Hayata geçirilmeyen, sadece görüntüde kalan ilimle meşgul olmaktan sakın; çünkü yöneticilerle birlikte oturan ve dikkatini dünya ehline veren kişiler, ilmi amele tercih ettiler. Böylece bereket ve istifadeden men edildiler.

İlim olmaksızın ibadetle meşgul olmaya yönelik uyarı

İlme dayalı olmayan ibadetle meşgul olmaktan sakın; çünkü mutasavvıf takva ehlinden birçok kişi, ilim olmadan amel ettikleri için hidayet yolundan saptı.

Nefsini, seni dünya ehline gösterişli, takva ehline ise düşkün olarak tanıtmayacak iki güzel elbise ile ört. Her söz, bakış ve adımda nefsini sorguya çek; çünkü sen bundan sorumlusun. İlimden istifade ettiğin oranda, dinleyiciler de senden istifade eder. Vaiz ilmiyle amel etmediğinde, suyun taştan akıp gitmesi gibi, verdiği nasihatler de kalplerden kayar gider. Ancak samimi bir niyet ile vaaz ver, samimi bir niyet ile yürü ve yine samimi bir niyet ile bir lokmayı ye.

Nasihat ve Yönlendirmeler

İster eş, ister evlat, ister akraba olsun, her hak sahibinin hakkını ver. Zamanının ne ile akıp gittiğine bak. Ona mümkün olan en güzel bir şekilde veda et. Nefsini ihmal etme, onu yapabileceğin en güzel amele alıştır ve onu iyileştir. İşlerin akıbetlerini gözet ki; arzu duyulan ve hoş olmayan şeylere karşı kolay sabredesin. Nefsinde gaflet gördüğünde, onu kabristanlara götür. Daha önce dünyadan göçüp gidenlerin yakınında ona nasihat et. İnsanlara muhtaç olmamak için tutumsuz tavırlardan kaçınarak, harcamalarını düzene sok. Çünkü malı korumak dindedir. Geride varisine miras bırakman, insanlara muhtaç olmandan daha hayırlıdır.

Bundan sonra iş senin elinde. Senden umduğum ve senin için dua ettiğim bu hususta beni hayal kırılığına uğratmamaya gayret et. Seni her şeyden münezzeh olan yüce Allah’a emanet ediyor, ilim ve amelde başarılı kılması için O’na niyaz ediyorum.

Sana ancak bu kadar nasihat edebilirim. Güç ve kuvvet, sadece Yüce ve Büyük olan Allah'ın yardımıyla. Hamd ile sena edenlerin sayısınca Allah'a hamd olsun. Salat ve selam, efendimiz Hz. Muhammed (s)'in, ailesinin ve ashabının üzerine olsun.

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah (c)'a olsun.

ÖZETLEYEN

CELAL SANCAR

18.08.2017

ANKARA